

Kangasala

Mäkirinne (Touhia)

K.M. 9392. 1-214.

Ella Kivikoski

1931.

Kertomus

Kangasalan pitäjän Toikkolan kylässä
A. Fauhian omistamalla Mäkirinne-nimi-
sellä palstalla olevan rautakautisen kal-
miston osittaisesta kaivauksesta elokuun
7-12 p:nä 1931.

Palstatilallisen A. Fauhian v. 1929 ilmoitettua Kan-
sallismuseolle että hän Kangasalan Toikkolan kyläs-
sä olevan asuntonsa läheltä oli löytänyt muutamia
muinaisesineitä, matkusti maist. Cleve paikalle ottaa
kaltien esineet sekä suorittaen kysymyksessä olevan
alueen kartoittamisen, (Kto. matkakertomusta ja karttaa
museon topograafisessa arkistossa), mutta suorittamatta
kaivauksia myöhäisen vuodenajan vuoksi. Seuraavana
keväänä aloitti prof. Hackman alueen tutkimisen (kai-
vauskertomus liitteineen museon topograafisessa arkistossa)
ja kuluneena kesänä joutui allekirjoittanut tohtori
S. Pälcin viransijaisena kaivauksia jatkamaan.

Kaivausten välisenä aikana oli paikalla tapahtunut huomattavia muutoksia. Fauhian Ukohuone-
rakennuksen pohjoispuolella olevaa vajaa oli siirretty
uuden navettarakennuksen päähän, niin että se tä-
män kanssa muodosti yhtenäisen rakennusryhmän ^{ja kokonaisuutena} (lue)

Ulkohuonerakennus oli rakennettu asuinrakennuksesta hieman etäämmälle (kts. karttaa museon topograafisessa arkistossa.) Tästä johtui että prof. Hackmanin v. 1930 tutkima alue N:o 1 oli jäänyt ulkohuonerakennuksen alle. Ulkohuonerakennuksen itäpuolelle oli Jauhia raivannut räätikkämaan ja rakentanut tilapäisen kanatarhan, jonka alueen hän aikoi istuttaa täyteen majapensaita. Vajan siirron kautta oli pihamaan puolella paljastunut muusta maanpinnasta hieman kohoava maakappale, ohuen ruohokerroksen peitossa olevaa kiveystä, jonka pohjoiselta reunalta Paavo Jauhia sanoi löytäneensä muinaisiesineist 9392.199-214. Kysessäolevan maapalan tahto Jauhia tarottaa. Kairattaviksi tulivat siis tämä maakappale (alue I) sekä kanatarha ja osa sen ulkopuolella olevaa rinnettä (alue II)

Alue I

Varsinaisella pihamaalla oleva alue oli muusta pihamaasta hieman kohoava, matalaa ruohoa kasvava maakappale. Pintakerroksen poistamisen jälkeen tuli näkyviin harvakkoo kivitystä. Kivien - joita oli vain yksi kerros - välissä ja päällä oli hiliä, poltetun luun palasia ja muutamia muinaisiesineitä sisältävä kulttuurikerros, vahvuudeltaan n. 20 cm. Kivien alla sitävästoin oli välittömästi koskematon puhdas pohjahiekka. Kairattu alue oli vain 9 m², sen ympäriltä kiveys näytti loppuvan - ne kivet, jotka 1: n eteläreunalla näkyvät kartassa ovat Jauhian asettamat kalustovajan porrassiltaa rakennettaessa. Pohjoisreunalla aluetta maa oli pengottua.

Löydöt alueelta olivat verrattain niukat: pieni muodollinen rautavitsi, pronssispiraali (vain

alueen keskimmaiselta, 62 ruudulta), pronssinen ren-
gas, orneeraamattomia saviastianpalasia, yksi rhyt-
jä pala toista lasimassahelmää, pari rautapragment-
tia ja poltettuja luunpalasia (museon luet. 9392.1-
14)

Alue II.

Runsaammat olivat löydöt Fauhian kana-
tarhan ja sen viereisen maakappaleen alueelta
(N° 2). Maa vietti tässä itäpohjoiseen.

Päällimmäisenä oli varsinaisen kanatarhan a-
lueella vahva kerros peltomultaa - Fauhia sanoi
paikalla joskus olleen perunamaan ja multaker-
roksen olevan sitä peräisin - joka varmasti oli
myöhemmin paikalle ajettua. Lähinnä vajarakennuk-
sen seinää maakeros, joka oli siihen lapioitu vaja-
rakennuksen perustustöitä tehtaässä, ja joka sisälsi
luunpalasiakin. Yleensä sain sen käsityksen, että
koko Fauhian alue suuremmassa tai pienemmässä
määrässä oli pengottua, viljelys-, rakennus- tai suo-
rastaan muinaisesineiden etsimistarkoituksessa (todis-
tuksena viime mainitusta esim. Paavo Fauhian luovutet-
mat, epäilemättä esillekaivamat esineet 9392.199-214).
Nyt kysymyksessäolevalla alueella syvemmällä oleva
kirkenos kuitenkin Fauhian väitteen ja oman kä-
sitökseni mukaan oli alkuperäisessä tilassaan. Sen-
sijaan kivien päällä ja välissä oleva kulttuurii-
kerros oli välittömästi ajomaan alla ja ainakin
osittain sen kanssa sekaantunut. Kivien - jotka täl-
läkin alueella yleensä olivat vain yhdessä ker-
roksessa - alla oli välittömästi puhdas hiekka.
Vain kahdessa paikassa - ruuduissa a 4-5 ja s 4 8

(mustalla varjostetut kohdat kaivaukskartassa) oli kivien allaakin mustaa maata. Löytöesineet olivat kivien välissä ja päällä, vain jokunen - niinkuin skramasaksi ruuduilla a b 3, osittain kivien alla (kts. valokuvaa) a 4-5 ruuduilla oli useampia kerroksia pikkukiviä, hyvin mustaa maata ja joukottain saviastian- ja poltetun luun palasia. Pohja oli tällä kohdalla hyvin syvällä - maanpinnasta n. 50 cm ja ympäröivästä pohjasta n. 25 cm. syvyydellä. Kuopan alueelta ja sen ympäristöstä löytyi lukuisia muinaisesineitä (9392. 29-49) Hiiliä oli kuopassa runsaasti, mutta ei kuonaa. Rikas kuonasta oli alue e f 8, jossa sitäpaitsi oli tavattoman runsaasti luunpalasia, mutta ei hiiliä.

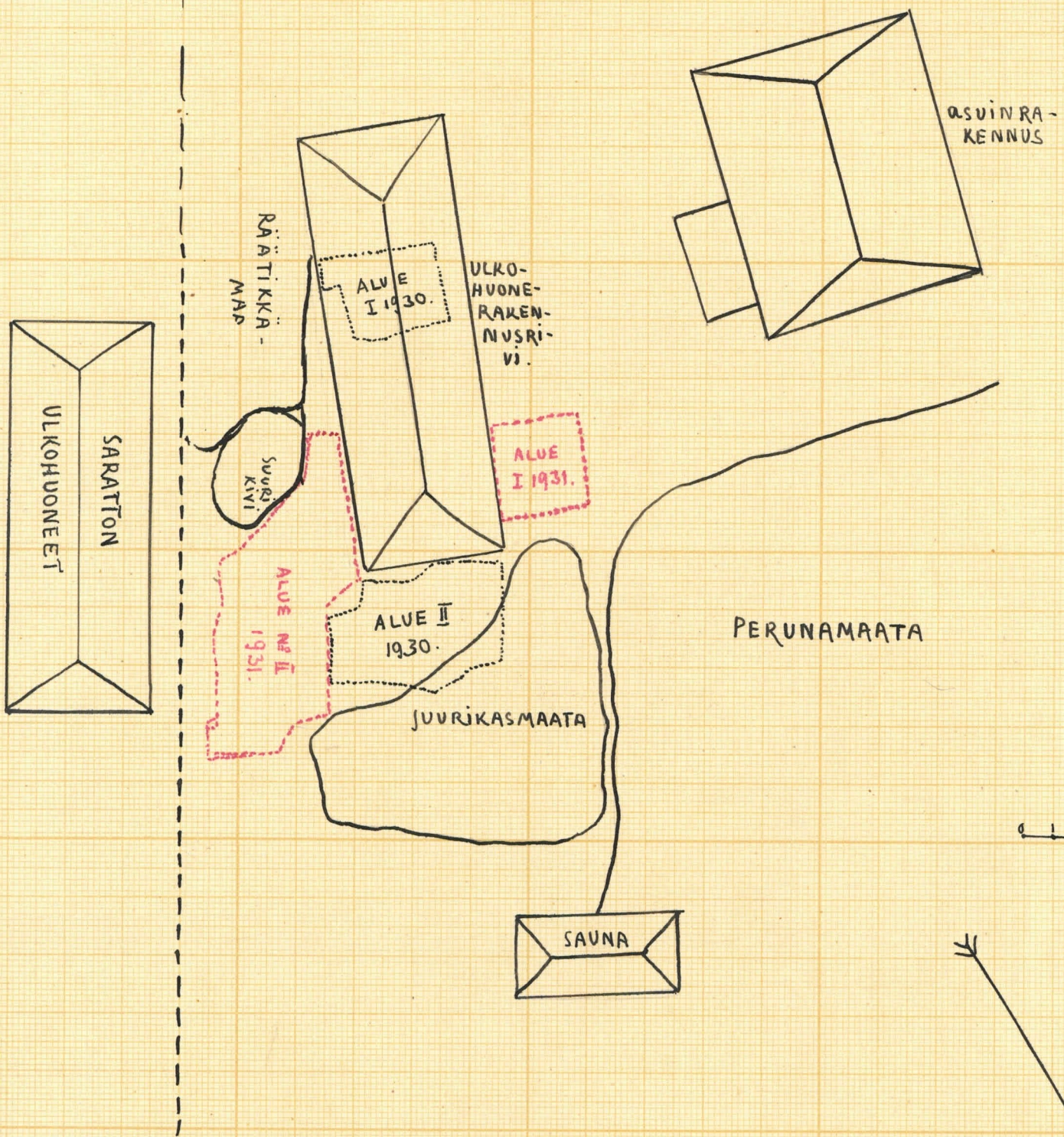
Kaivettun alueen kokonaismäärä oli 42 m². Pohjoisissa ruuduissa kiveys harvenee ja vähitellen loppuu. Kanatarhan ulkopuolella olevissa ruuduissa (c - f 8-10) oli vahvan nurmon alla ohuempi lauhaa maata oleva kulttuurikerros.

Löydetyt esineet ovat kaikki peräisin viikinkiajalta (800-1000 j. Kr.). Asetta on harvoja, skramasaksi (kohdalla 7), keihäänkärki (k. 6) ja sotakirves (l. k. 15). - Koristeita: 2 pyöreätä kupurasolkea, tasavartinen palkki, 3 rhyttä ja useita (9) katkelmia hevosenkenkäsoljista, 4 pronssista rannerengasta, 2 kulkusriipusta, linnunmuotoinen riipus, 2 sormusta, helmiä, ketjunkatkelmia, pronssispiraaleja, vyösoljin rengas. Muita esineitä ovat kaksi sirppiä, 5 punnusta, 7 veistä, meisselinkatkelma, luuesineiden palasia, saviastianpalasia ja erilaisia rauta- ja pronssi-esineiden katkelmia (9392. 15-198).

Kalmisto jatkuu epäilemättä vajarakennuksen alle, mutta nyt kaivettua aluetta itäpohjoisemmaksi se suoritetuista pistokekeista päättaen - ainakaan sanottavasti ulottuu?

Helsingissä 14 p. Syyskuuta 1931

Ella Kivikoski.

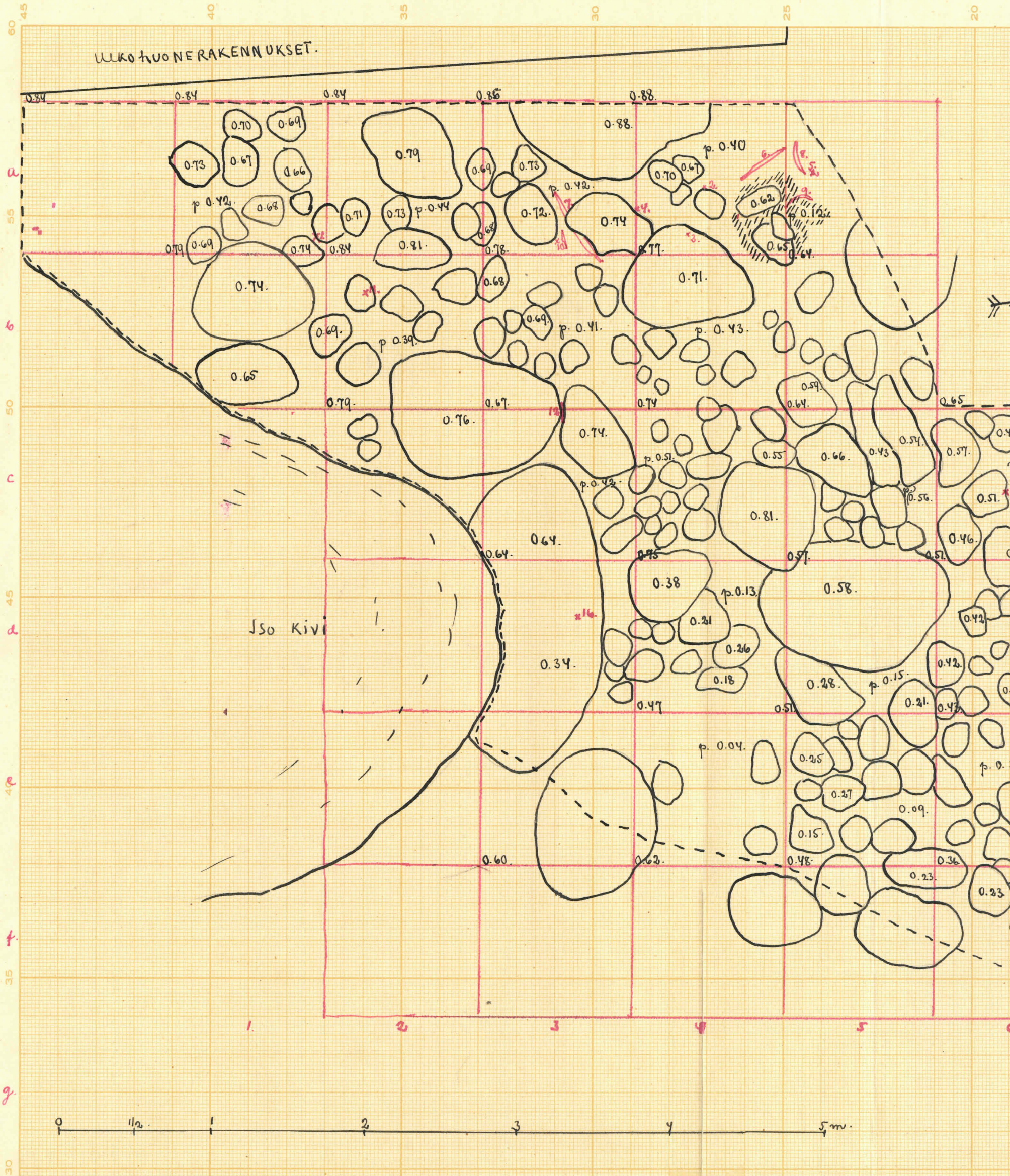
..... PROF. HACKMANIN V. 1930 KAIVAMAT ALUEET.
 V. 1931 KAIVETUT ALUEET.

KANGASALA, TOIKKOLA.
 MÄKIRINTEEN (JAUHIAN) RAUTA-
 KAUTINEN KALMISTO

E. Kivikoski 1931.
 (9392. 1-198)

Yleinen kartta.

UUKO TUONERAKENNUKSET.

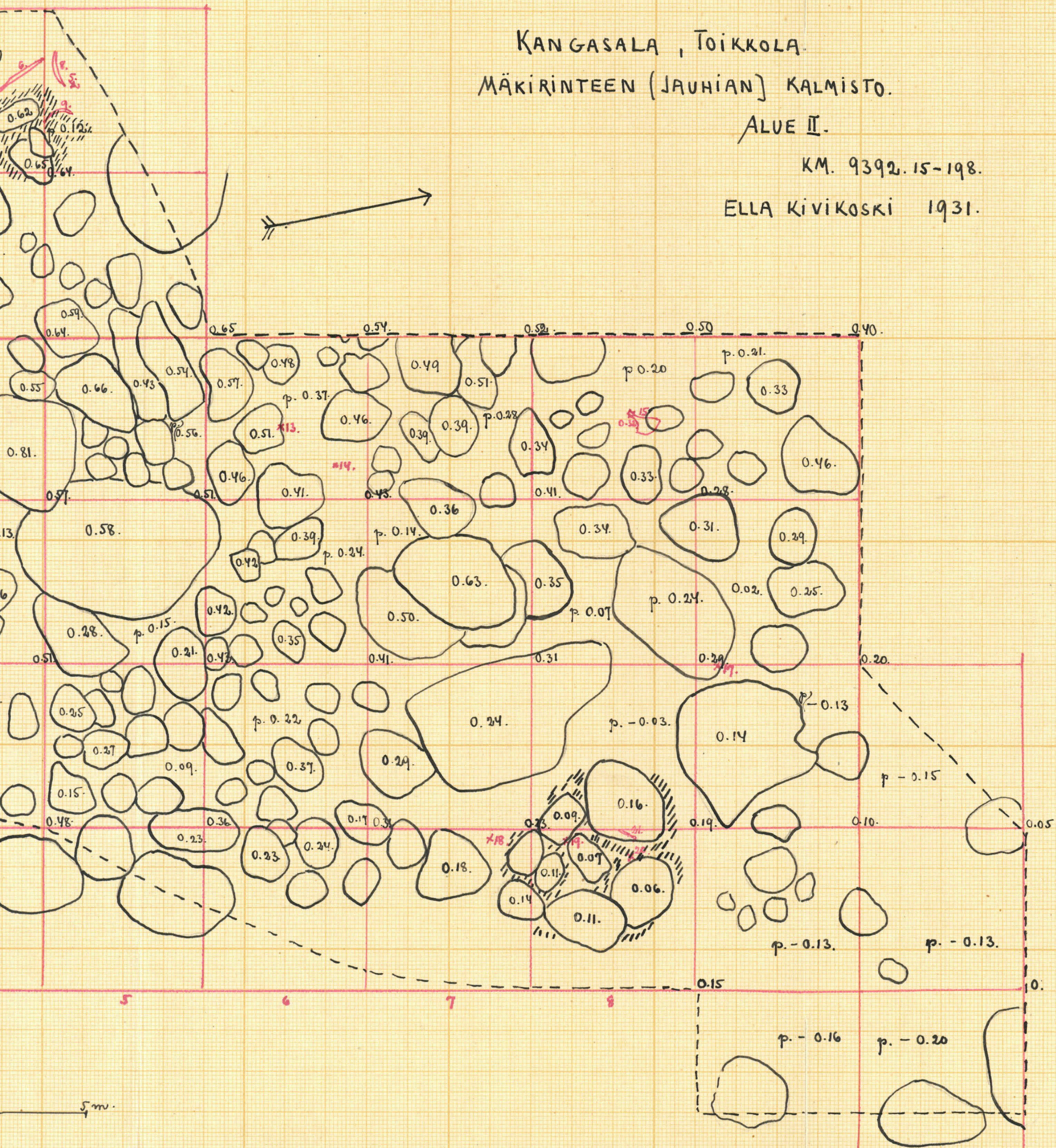

KANGASALA, TOIKKOLA.
MÄKIRINTEEN (JAUHIAN) KALMISTO.

ALUE II.

KM. 9392.15-198.

ELLA KIVIKOSKI 1931.

5m.

9

10.

KANGASALA, TOIKKOLA, MÄKIRINNE
ALUE I S:STÄ KATSOEN.

R. a-c 2-3. ALUE I:ssä.

ALUE II. NU. KULMA.

R. b-a 4-5 N:STÄ KATSOEN.

kv. 8037.

KIVEYSTÄ RUUDUISSA a-b 3-5.

kv. 8036.

ALUE II RF8.

kv. 8039.

KANGASALA TOIKKOLA. ALUE II ETEL. OSA. *lev. 8040*
 (N:stä KATSOEN.)

R. b-a 4-5 NW:stä KATSOEN *lev. 8038.*

ALUE II, RUUDUT a-63, ja a 4 pae- *lev. 8035.*
 jastettuina ETELÄSTÄ PÄIN.